

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 16. avgusta 1876.

O b s e g: Ali so Muricodolske krave dobre mlekarice? — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Viša kmetijska šola v Tičnu-Liebwerdu na Češkem — Postava in službeno navodilo za c. kr. žandarstvo v našem cesarstvu. (Dal.) — Pogled na Koroško. — Kratek pogled politike Avstrijske od začetka ustaje na jugu do danes. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ali so Muricodolske krave dobre mlekarice?

Popotovaje po Kranjskem imel sem dovolj prilike slišati mnogotere in različne sodbe o Štajarski Muricodolski govedi. Ta jih zeló hvali, uni jim zarad molže daje le srednjo vrednost, zopet drugi jih stavi v celó slabo ali zadnjo vrsto itd.

Ni moj namen tukaj odgovarjati vsakemu posebej, zakaj njegova izvirna Muricodolka ne molze dobro ali morda slabše od domače „plavke“, ampak navedel bom kratek posnetek iz prav važnega uradnega poročila, katero je sestavil dr. Klingau o Štajarskih kravarjih, v katerih se odgojujejo in redé čista Štajarska plemena in sicer Muricodolsko, Marijadvorsko in cikasto hribsko plemo. Te vestno sestavljene številke naj govore in odgovarjajo vsem onim, ki menijo, da Muricodolsko plemo za mleko ni dobro.

Predno naštejemo omenjene številke, pojasnjene s potrebnimi besedami, naj pristavim le še opomin, da

1) ne zabimo, domačega pregovora, da „krava pri gobcu molže“.

2) Da zarad tega, če je krava Muricodolskega plemena ali tudi družega še dokaj bolj slovečega mlečnega plemena, na pr. Belanskega ali celó Holandskega, ni za tega del že gotovo, da mora biti tudi ta krava izvrstna za mleko.

Jaz poznam veliko krav Holandskega plemena, katere nimajo več od 6—8 bokalov mleka na dan, memo tega, da Holandske dobre krave imajo navadno tudi 12 do 15, prav dobre še več bokalov mleka na dan.

3) Da prememba krajnih razmer gotovo nekoliko škoduje; kolikor bolj iz dobrih krajev se preseli živina v slabe, toliko bolj se pozná vpeljani živini, da zarad klimatičnih, zemeljskih in krmskih razmer nekaj škode trpi.

Reči moram — in to iz lastnega prepričanja, ker poznam Zgornještirske pokrajine — da ondi, kjer živi Muricodolska goved, so res izvrstni pogoji za uspešno govedorejo. Na senoženih raste najžlahniša sladka trava, — pašniki, posebno hribski in planinski, dajo obilnišo in boljše krmo govedi, kakor pri nas na Kranjskem po navadnih senoženih. V teku poročila se bode vsak bralec o ravno izrečeni izvrstnosti Muricodolskih pašnikov lahko prepričal, ko bom navedel številke o telesni pomnožitvi mlade živine ob času pašnje. Gotovo je, da Muricodolska goved je zbirčljiva in da le pri dobri

sladki krmi ne zgubi svoje veljavnosti. Prav v tem imamo iskati marsikaterikrat po Kranjskem vzrok, da se subvencijska živina Muricodolska slabo sponaša, kajti pri nas imamo veliko veliko travnikov, ki so močvirni in ki donašajo le malo vredno, bolj kislo seno. Da pa od ločka ne bo krava dobro molzla, to, menim, da vsakdo lahko razume. Koliko je od krme (klaje) odvisno, da živina sploh dobro napreduje, tega sem se po svojem potovanju prav do gotovega prepričal. V krajih, kjer imajo sladko seno, imajo navadno boljše živino.

Naj torej vsak, predno kupi ali misli vpeljati Muricodolsko plemo, premisli to: ali ima za njo primerno sladko seno, in če ne, naj ob enem skrbi, da osuši močvirne travnike, iz katerih bo potem lahko sladko seno dobival. Pa o tej prevažni stvari „osušenje travnikov“ spregovorim le to, da bi bilo pač po Kranjskem treba še silno veliko storiti, ker Kranjci nimamo gotovejšega in zdatnejšega vspeha v celem svojem kmetijstvu, kakor prav v izboljševanju travnikov, ki nam bodo potem dajali izvrstnišo in obilnišo krmo, torej tudi boljše živinorejo, in vse to, ker je osušenje močvirnih travnikov navadno zarad naravno ugodne viseče lege prav lahko izvršljivo.

Sicer moram tudi iz skušnje trditi, da že drugi rod v deželo našo vpeljane govedi bo že trdniši in tudi boljši v korist. Take skušnje sem posebno videl na Monasterski grajščini, kjer redijo različna plemena in navadno stareje vpeljana živina nekoliko trpi ali se celó slabo sponaša, mladina njena pa prav dobro napreduje. Dognana stvar je namreč „aklimatizacija“, to je, privadba kraju; ona veljá za človeka tako, kakor za živali in rastline.

4) Da vsaka živina Muricodolskega plemena ni izvrstna, to sama priznavata dr. Klingan in profesor dr. Wilhelm v Gradcu, iskrena zagovornika tega plemena, ki ne prezirata, da je med njo še veliko take, ki ni povoljno lepega života itd. Zato je treba ostro in vestno izbirati pri nakupovanju, kajti tû gré za povzdigo, za izboljševanje naše domače govedi. „Cepič pa mora biti prav žlahen“, če tudi drag, in rodbinskih knjig bi bilo pri nakupovanju potrebno pogledati, da se pozvé, ali so bili stariši dotičnega živinčeta izvrstni itd.

Že sem nekoliko predaleč v obravnavo splošnih živinorejskih vodil zabredel, a potrebno je bilo zato, da bo ves spis vsakateremu dovolj jasen.

Štajarska kmetijska družba je že pred nekterimi leti sklenila ustanoviti nekatere izgledne kravarije, v

katerih se ima odgojevati živina le popolnoma čistega plemena ter vse opazke v posebno rodbinsko knjigo zabilježiti, da se natančno pozvedó lastnosti in vrednosti domačih govejih plemen.

Rejo Marijadvorskega plemena je prevzel samostan v Št. Lambertu, Muricodolsko pleme se je izročilo posestniku Poschu v Šaldorfu na gornjem Štajarskem v Muriški dolini, cikasto hribsko pleme pa je dobil posestnik Humer v Št. Petru v okraji Oberwälz.

Vsak posestnik dobiva po 300 gold. letne podpore in vsaka kravarija ima po 6 krav in 1 bika.

Bikom morajo dajati sledečo krmo: 12 funtov sená, 6 funtov ovsene slame, katera mora biti rezana in v vodi namakana, 1½ merice ovsa in 1 lot solí.

Iz zapisnikov se razvidi:

- a) da žive teže ima Marijadvorska goved 926 funtov,
Muricodolska „ 863 „
cikasta hribska „ 673 „

- b) Teleta so vsak mesec prirastka imela po 22 funtov, največ pa ob času poletne pašnje, in sicer po 35 funtov! (In pri nas na Kranjskem? — menda nič ali pa celó malo, vsaj se le klatijo po golih tleh!)

- c) Mleka je dajala krava

Marijadvorskega plemena

najboljša: 1800 bokalov na leto

najslabša: 920 „ „ „

v srednji meri tedaj po 1265 „ „ „

Cikasto hribskega plemena

najboljša krava je molzla 1048 bokalov na leto

najslabša „ „ „ 448 „ „ „

v srednji meri tedaj 746 „

Muricodolskega plemena

najboljša krava 2738 bokalov na leto

najslabša „ 1384 „ „ „

v srednji meri tedaj 1979 „

Na dalje najdem sledeče prav zanimive primére žive teže in množine mleka:

Muricodolske krave so poprek imele žive teže 863 funtov, mleka pa na leto 1979 bokalov.

Marijadvorske so imele žive teže 926 funtov, mleka pa 1230 bokalov.

Cikaste hribske so imele žive teže 673 funtov, mleka pa 746 bokalov.

Na vsakih 1000 funtov žive telesne teže pripada torej pri

kravah Marijadvorskih 1328 bokalov,

„ cikastih hribskih 1109 „

„ Muricodolskih 2239 „

mleka na leto.

Te številke so pač žive priče, da Muricodolske krave so prav dobre mlekarice.

Ob enem pa moremo prav s teh številk posneti, kolikošen razloček more biti v molži pri istem plemenu, na priliko:

najboljša Muricodolka dá 2738 bokalov,

najslabša „ dá 1384 „

po takem skoro 100 odstotkov manj.

V vsem skupaj pa prevaguje Muricodolsko pleme prav sijajno kot mlečna živina.

Sicer pa mi vse to potrjujejo moje obilne pozvedbe, katere dobivam od raznih živinorejcev, ki so dobili Muricodolsko živino iz državne podpore.

Da se ognem napadom nekaterih gospodov, ki ne morejo trpeti Muricodolske govede, naj jim tukaj izrazim odločno, da tudi jaz priznavam, da je še katero drugo pleme boljše za mleko. Da pa zagovarjam Muricodolsko, opravičujem to s tem, da to pleme zjedinja v sebi vse tri lastnosti, ki si jih gospodar želi

od goveje živine, namreč 1) da je dobro za molžo, 2) prav dobro za vprego, 3) povoljno za vpitanje.

Vrh tega sivo barvo Muricodolske živine kmetje najbolj obrajtajo, in tudi Lah, ko pride kupovat volov, najbolje plača „sive“ voliče. Ko sem po Furlanskem potoval o poslu govedorejskem, slišal sem od Furlanskih kmetov vedno, da jim je siva živina „griggi Stiriani“ najljubša. In tudi to je faktor, s katerim mora umen živinorejec računati, kajti kaj mu pomaga izrežati cikaste vole, če jih pa more le slabo prodati na trgu, ker za živino take barve kmetje-kupci ne marajo.

Štajarski voli so tudi trpežni in za delo prav dobri, močne vprežne živine pa vsakater poljedelec najbolj potrebuje. Z močnimi voli bi mogli tudi globokejo brazdo vrezati, v taki pa bi zrastle več turšice, sploh več pridelka itd.

Gotovo je, da je revna slabotna vprežna živina dokaj kriva, da se na polji manj prideluje, ker oratár zaradi slabotnih voličev ne more orala zastaviti globoko.

Sploh potrebuje Kranjski kmetovalec dobre vprežne živine, katera mu tudi nekoliko mleka daje, — to pa gotovo dobí v prav povoljni množini od Štajarskega Muricodolskega plemena. (F. P. *)

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca julija.

- | Dné | Leta | |
|-----|-------|---|
| 5. | 1773. | se je rodil Janez Burger, slavni pisatelj kmetijskih knjig, v Wolfsbergu na Koroškem. (Umrli 28. januarija 1842.) |
| 5. | 1860. | Poskušnja žitnih kosilnic različnih dežel v Goes-u na Holandskem. |
| 6. | 1705. | je bila največja vročina v Parizu; gor-komer R. je v senci kazal 39 stopinj. |
| 6. | 1754. | se je po vladnem ukazu v zgornjih Lužicah vpeljala murbo in sviloreja. |
| 7. | 1495. | je bil sklenjen v Wormskem državnem zboru večni mir, prestanek pravic močnejšega in začetek nove omike na svetu. |
| 7. | 1788. | so se Merinoške ovce iz Portugalskega vpeljale na Angleško; one se bile korenina Downskemu plemenu. |
| 8. | 1670. | se je vpeljanje tobaka v Avstriji prepo-vedalo pod kaznijo konfiskacije. |
| 9. | 1848. | so se prvokrat Alpake pripeljale na An-gleško v poskušnjo, ali se bodo privadile tukajšnjega podnebja; poskušnja je bila ne-srečna, kajti od 274 glav, pripeljanih iz Chile v južni Ameriki, jih je že med po-toma pocepalo 270, tedaj le 4 ostale. |
| 10. | 1550. | je rastlinoslovec Clusius na Dunaji prve divje kostanje iz Azije pripeljal v Ev-ro-po. |
| 11. | 1785. | je cesar Jožef II. odpravil telesno suž-nost na Ogerskem. |
| 11. | 1828. | so se prvokrat pripeljale Merinoške ovce na južno Rusko, kamor je prišlo 3000 taci-h ovac na grajščine vojvoda Anhaltskega. |

(Dalje prihodnjič.)

*) Ponudba jako draga! Uno morate zdaj že imeti.

Vred.